

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/73/2008

OBCOKRAJOWCY PRACUJĄCY W POLSCE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ❑ Akceptacja obcokrajowców na krajowym rynku pracy jest niemal powszechna i systematycznie wzrasta. Zdecydowana większość badanych (86%) sądzi, że cudzoziemcom powinno się pozwolić na podejmowanie pracy w Polsce, w tym połowa (50%) chciałaby im dać możliwość pracy w każdym zawodzie, a 36% – tylko w niektórych. Sprzeciw wobec zatrudniania obcokrajowców wyraża co dziesiąty respondent (10%).

- ❑ Panuje zgoda co do celowości zatrudniania pracowników z krajów ościennych w przypadku braku wykwalifikowanych pracowników. Trzy czwarte ankietowanych (74%) jest zdania, że obywatelom Białorusi, Ukrainy i Rosji powinno się ułatwić podejmowanie w Polsce pracy, jeżeli nie ma Polaków chcących się zatrudnić na danym stanowisku: tylko 18% badanych nie zgadza się na takie rozwiązanie.

- ❑ Ankietowani najczęściej uważają (52% wskazań), że polski rząd powinien się starać o zmniejszenie w Polsce liczby pracowników pochodzących z Białorusi, Rosji i Ukrainy. Znacznie mniej osób (23%) jest zdania, że powinien dążyć do tego, aby więcej niż obecnie obywatele tych krajów przyjeżdżało do nas pracować.

- ❑ Od niedawna obywatele państw byłego ZSRR pochodzenia polskiego mogą się ubiegać o Kartę Polaka. Dwie trzecie badanych (65%) popiera wprowadzenie tego dokumentu, a co piąty (19%) jest przeciwnego zdania.

Nasze dotychczasowe badania pokazują, że stosunek do obcokrajowców przebywających w Polsce ukształtowany jest przede wszystkim przez czynniki ekonomiczne, zwłaszcza przez postrzegany ich wpływ na rynek pracy¹. W ostatnim czasie miały miejsce procesy mogące zmienić nastawienie do cudzoziemców w naszym kraju: masowa emigracja i spadek bezrobocia spowodowały braki siły roboczej w wielu branżach, a zmiany regulacji prawnych sprawiły, że zatrudnianie obcokrajowców stało się łatwiejsze. Z drugiej strony, obywatele państw nienależących do UE muszą starać się o wizy, co poważnie ogranicza możliwość przyjazdu wielu z nich ze względu na koszt i wymagania formalne. Zwiększył się więc popyt, a zmniejszyła podaż tych pracowników.

Obcokrajowcy na rynku pracy w Polsce nie są grupą jednorodną pod względem prawnym. Obywatele niektórych krajów muszą uzyskać pozwolenie, aby legalnie pracować w Polsce. Specyficzną grupą są obywatele Białorusi, Rosji i Ukrainy. Od 1 lutego 2008 roku mogą oni być zatrudniani w Polsce bez pozwolenia na pracę przez sześć miesięcy w roku. Wystarczy, że polski pracodawca złoży w urzędzie pracy stosowne oświadczenie. Jak dotąd, zdecydowana większość oświadczeń dotyczy obywateli Ukrainy, którzy od dawna są najliczniejszą grupą pracowników – obcokrajowców².

W jednym z naszych ostatnich sondaży³ badaliśmy poziom akceptacji cudzoziemców na rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem przybyszów z państw sąsiednich. Oszacowaliśmy skalę niedoboru pracowników wykwalifikowanych. Zapytaliśmy też o Kartę Polaka: ułatwienia w podróżowaniu, pobycie i pracy w Polsce dla obywateli innych krajów pochodzenia polskiego.

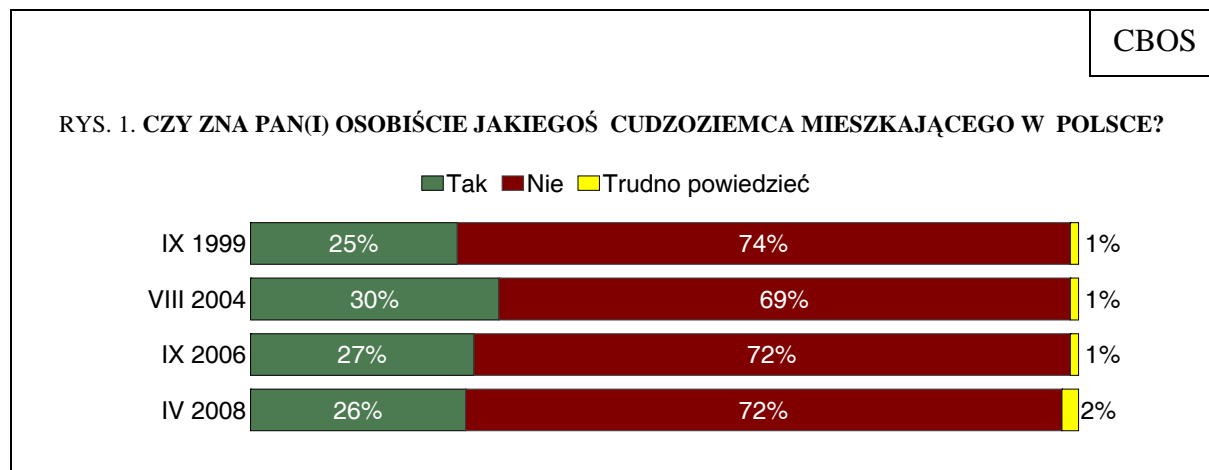
¹ Zob. komunikat CBOS „Obcokrajowcy w Polsce”, sierpień 2004.

² Za: „Gazeta Prawna” nr 78, 21.04.2008, Dodatek C „Zatrudnianie cudzoziemców”, s. c2.

³ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (215) zrealizowano w dniach 11–14 kwietnia 2008 roku na liczącej 1101 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

ZNAJOMOŚĆ OBCOKRAJOWCÓW

Spośród naszych ankietowanych co czwarty deklaruje znajomość jakiegoś obco-krajowca mieszkającego w Polsce. Od września 2006 roku liczebność tej grupy pozostała bez zmian.

Znajomością cudzoziemców wyróżniają się mieszkańcy największych miast oraz najmłodszy respondenci. Grupa badanych deklarujących, że znają osobiście obywatela innego kraju zamieszkałego w Polsce, wyraźnie rośnie wraz z ich wykształceniem (zob. tabele aneksowe).

Najwięcej osób deklaruje, że zna kogoś pochodzącego z Ukrainy (6% ogółu dorosłych). Mniej liczne są grupy respondentów znające kogoś pochodzącego z pozostałych krajów byłego ZSRR. Co pięćdziesiąty zna Rosjanina, a co setny – Białorusina. Być może niektórzy określili znane sobie osoby jako Rosjan, choć pochodziły one z innych krajów byłego ZSRR, np. Białorusi lub Ukrainy. Niewielu ankietowanych twierdzi, że zna kogoś z pozostałych dawnych republik radzieckich: Armenii, Azerbejdżanu, Kazachstanu i innych.

Co dwudziesty respondent zna jakiegoś Niemca mieszkającego w Polsce. Jest to grupa stosunkowo duża – być może niektórzy zaliczyli tu Polaków narodowości niemieckiej. Co pięćdziesiąty badany zna kogoś z Wysp Brytyjskich (Anglika, Szkota, Irlandczyka). Część z nich może mieć szerokie kontakty ze względu na charakter pracy (nauczyciele języka angielskiego wśród uczniów i studentów). Nieznacznie mniej liczne grupy deklarują znajomość jakiegoś Francuza lub Włocha. Pojedynczy respondenci wymieniali narodowości innych krajów europejskich, zarówno z Europy Środkowej, jak i z Zachodu, a także z Bałkanów.

Zbliżone wielkością grupy respondentów (po 3% ogółu) znają kogoś z krajów arabskich i afrykańskich. Jeżeli chodzi o Arabów, w wypowiedziach pojawiły się pojedyncze wzmianki na temat wielu krajów Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej. Przy klasyfikowaniu odpowiedzi do osób znających kogoś z krajów afrykańskich zaliczyliśmy wszystkich mówiących o „czarnoskórych”.

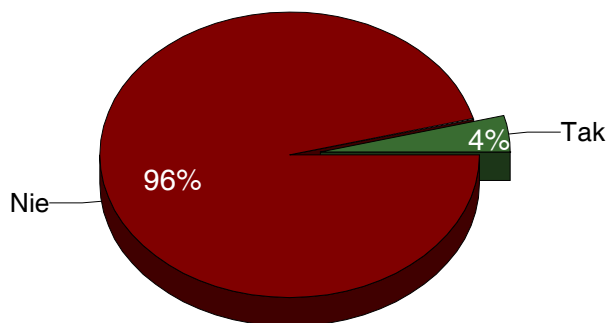
Tabela 1

Narodowość cudzoziemców mieszkających w Polsce według deklaracji respondentów znających takie osoby	Odpowiedzi	
	ogółu badanych	osób znających cudzoziemca mieszkającego w Polsce (N=287)
	w procentach	
Ukraina	6	24
Rosja	2	8
Białoruś	1	4
Inne kraje byłego ZSRR	2	7
Niemcy	5	18
Wielka Brytania, Irlandia	2	9
Włochy	2	6
Francja	1	5
Inne kraje europejskie	5	18
Kraje arabskie	3	10
Kraje afrykańskie	3	10
Kraje azjatyckie	2	8
USA	2	7
Inne kraje	1	3

Badani mogli wymienić kilku obcokrajowców

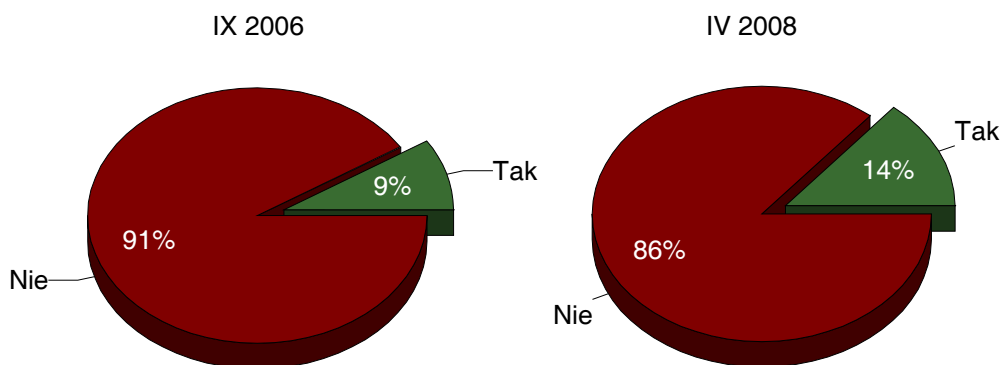
Jeden na dwudziestu pięciu Polaków zatrudniał kiedyś obcokrajowca (np. na budowie, przy pracach polowych) lub korzystał z płatnej pomocy (np. przy pracach domowych, opiece nad dziećmi). Mieszkańcy największych miast częściej zatrudniali cudzoziemców niż mieszkańcy miast małych i średnich czy wsi. Wśród pracodawców było najwięcej specjalistów z wyższym wykształceniem, przedsiębiorców i rolników.

RYS. 2. CZY KIEDYKOLWIEK KORZYSTAŁ(A) PAN(I) Z PŁATNEJ POMOCY OBCOKRAJOWCA (NP. PRZY PRACACH DOMOWYCH, OPIECE NAD DZIEĆMI) LUB ZATRUDNIAŁ(A) PAN(I) OBCOKRAJOWCA, NP. NA BUDOWIE, PRZY PRACACH POLOWYCH?

Mniej więcej co siódmy respondent zna jakąś osobę zatrudniającą cudzoziemca, np. jako pomoc domową, opiekunkę do dzieci, pielęgniarkę, na budowie, przy pracach polowych. W ciągu ostatniego półtora roku wzrosła (o 5 punktów) liczebność grupy deklarującej tego rodzaju znajomości. Są w niej najczęściej osoby lepiej wykształcone, mieszkające w największych miastach, dobrze sytuowane.

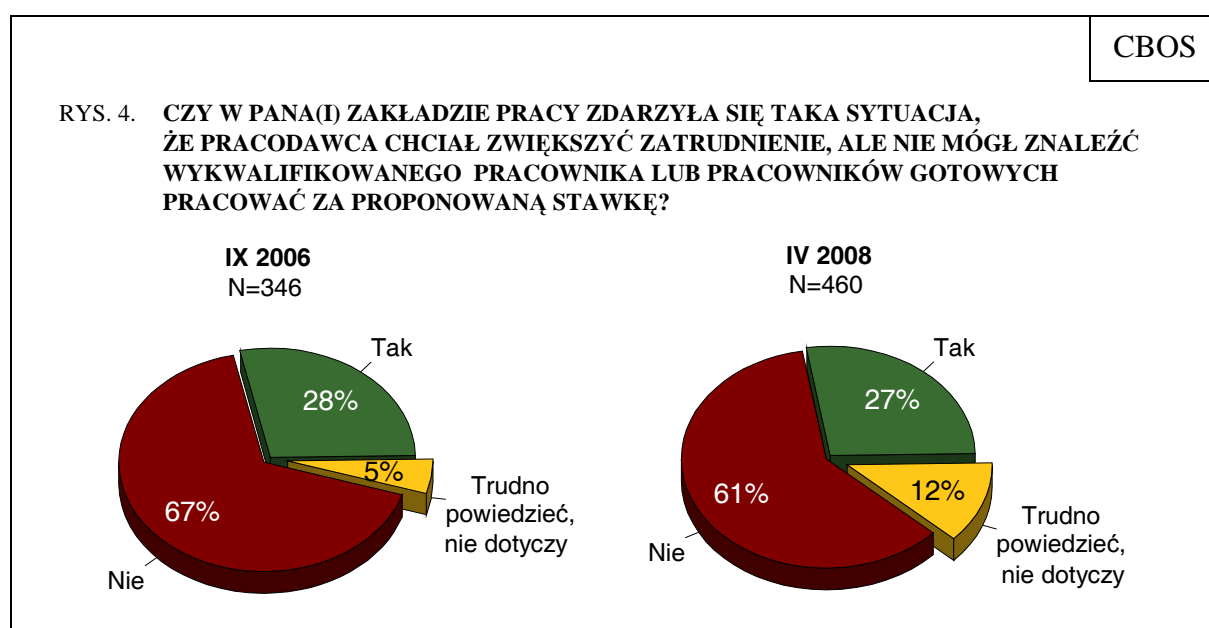
RYS. 3. CZY ZNA PAN(I) OSOBIŚCIE KOGOŚ ZATRUDNIAJĄCEGO OBCOKRAJOWCA (NP. JAKO POMOC DOMOWĄ, OPIEKUNKĘ DO DZIECI, PIEŁĘGNIARKĘ, NA BUDOWIE, PRZY PRACACH POLOWYCH)?

BRAK WYKWALIFIKOWANYCH PRACOWNIKÓW

Wraz ze spadkiem bezrobocia i masową emigracją zarobkową do krajów UE zaobserwowano w Polsce braki wykwalifikowanej siły roboczej. Opisywane badanie pokazuje, jaka jest skala tego zjawiska i gdzie jest ono szczególnie nasilone.

Ponad jedna czwarta pracowników najemnych twierdzi, że w ich zakładzie pracy zdarzyła się taka sytuacja, że pracodawca chciał zwiększyć zatrudnienie, ale nie mógł znaleźć wykwalifikowanego pracownika lub osób gotowych pracować za proponowaną stawkę. W ciągu ostatniego półtora roku sytuacja prawie się nie zmieniła.

Na szczególnie nasilone braki kadrowe cierpią dwie branże: transport i budownictwo. W obu przypadkach prawdopodobną przyczyną jest emigracja zarobkowa. Kierowcy i budowlańcy to grupy zawodowe szczególnie często poszukiwane w Europie Zachodniej. Stosunkowo rzadko o braku wykwalifikowanej siły roboczej mówili natomiast pracownicy opieki zdrowotnej.

Braki kadrowe najczęściej dotyczą przedsiębiorstwa prywatne i spółki o własności mieszanej (państwowej i prywatnej). Około jednej trzeciej zatrudnionych w zakładach o tym typie własności zauważyło takie zjawiska u siebie w pracy.

Najczęściej brak wykwalifikowanych pracowników odczuwają firmy położone w największych miastach.

Tabela 2

Charakterystyka społeczno-demograficzna pracowników najemnych (N=458)	Czy w Pana(i) zakładzie pracy zdarzyła się taka sytuacja, że pracodawca chciał zwiększyć zatrudnienie, ale nie mógł znaleźć wykwalifikowanego pracownika lub pracowników gotowych pracować za proponowaną stawkę?
	Odsetki odpowiedzi twierdzących
Wielkość miejscowości	
Wieś	19
Miasto do 20 tys.	21
Miasto 21–100 tys.	34
Miasto 101–500 tys.	26
Miasto powyżej 500 tys.	40
Forma własności zakładu pracy	
Instytucja lub zakład państwowy lub publiczny	20
Spółka właścicieli prywatnych i państwa	35
Zakład prywatny (poza rolnictwem)	30
Branża*	
Górnictwo, przemysł	21
Budownictwo	38
Transport i łączność	50
Handel i usługi	22
Oświata, nauka	12
Ochrona zdrowia	16
Administracja	21
Wielkość zakładu pracy	
Poniżej 50 zatrudnionych	26
Od 50 do 249 zatrudnionych	27
250 zatrudnionych lub więcej	31

* Nie uwzględniono odpowiedzi pracowników zatrudnionych w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie ze względu na ich małe liczebności w badanej próbie

OBKOKRAJOWCY NA POLSKIM RYNKU PRACY

Akceptacja obcokrajowców na krajowym rynku pracy jest niemal powszechna i systematycznie wzrasta. Zdecydowana większość ankietowanych (86%) sądzi, że cudzoziemcom powinno się pozwolić na podejmowanie pracy w Polsce, w tym połowa chciałaby im dać możliwość pracy w każdym zawodzie. Sprzeciw wobec zatrudniania obcokrajowców wyraża co dziesiąty pytany. W 1992 roku najliczniejszą grupę stanowili respondenci sądzący, że obcokrajowcy nie powinni w ogóle pracować w Polsce. W latach 1999–2006 najczęściej wybierano odpowiedź pośrednią: akceptowano ich przy niektórych rodzajach prac. Obecnie największa grupa jest zdania, że powinni mieć możliwość podjęcia każdej pracy.

Poparcie dla obcokrajowców na naszym rynku pracy jest związane z wykształceniem, wiekiem i miejscem zamieszkania ankietowanych. Respondenci z wyższym wykształceniem, najmłodszy, mieszkający w największych metropoliach częściej niż inni wyrażają opinię, że cudzoziemcy powinni mieć prawo podjąć każdą pracę.

Pracownicy najemni (dla których cudzoziemcy mogą być konkurencją na rynku pracy) częściej niż pozostali akceptują ich aktywność zawodową w Polsce.

Tabela 3

Czy cudzoziemcom powinno się pozwolić na podjęcie pracy w Polsce?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	X '92	IX '99	VIII '04	IX '06	IV '08
Tak, powinno się im pozwolić na podjęcie każdej pracy	9	18	31	34	50
Tak, ale jedynie niektórych rodzajów prac	39	46	42	47	36
W ogóle nie powinno się im pozwalać pracować w Polsce	42	31	22	13	10
Trudno powiedzieć	10	5	5	6	4

Tabela 4

Czy cudzoziemcom powinno się pozwolić na podjęcie pracy w Polsce?	Odpowiedzi	
	ogółu respondentów	pracowników najemnych
	w procentach	
Tak, powinno się im pozwolić na podjęcie każdej pracy	50	58
Tak, ale jedynie niektórych rodzajów prac	36	35
W ogóle nie powinno się im pozwalać pracować w Polsce	10	5
Trudno powiedzieć	4	2

Znajomość z obcokrajowcami zwiększa ich akceptację na polskim rynku pracy. Respondenci znający obywateli innych krajów mieszkających w Polsce w zdecydowanej większości opowiadają się za tym, aby pozwolić im na podjęcie każdej pracy. Pozostali są podzieleni w swoich opiniach, jednak minimalnie częściej twierdzą, że zgodziliby się na wykonywanie przez ludzi z zagranicy każdego zawodu.

Tabela 5

Czy cudzoziemcom powinno się pozwolić na podjęcie pracy w Polsce?	Odpowiedzi osób	
	znających obcokrajowca mieszkającego w Polsce	nieznających obcokrajowca mieszkającego w Polsce
	w procentach	
Tak, powinno się im pozwolić na podjęcie każdej pracy	70	44
Tak, ale jedynie niektórych rodzajów prac	24	41
W ogóle nie powinno się im pozwalać pracować w Polsce	5	11
Trudno powiedzieć	1	5

W kolejnych pytaniach poruszyliśmy problem pracy w Polsce osób z krajów sąsiednich, nienależących do UE: Białorusi, Rosji i Ukrainy. Stanowią oni zdecydowanie najliczniejszą grupę wśród pracowników z zagranicy, a ich sytuacja prawna jest specyficzna. Wyróżniliśmy cztery wymiary potencjalnych skutków obecności obywateli tych krajów na polskim rynku pracy i poprosiliśmy badanych o ocenę tych skutków w każdym z nich.

Tabela 6

Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli Białorusi, Rosji i Ukrainy w Polsce jest korzystna czy niekorzystna dla:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	IX '06*	IV '08
	w procentach	
♦ Pana(i) osobiście		
Korzystna	23	17
Niekorzystna	34	32
Trudno powiedzieć	43	51
♦ polskiej gospodarki		
Korzystna	45	55
Niekorzystna	34	25
Trudno powiedzieć	21	21
♦ ogółu pracujących		
Korzystna	23	25
Niekorzystna	59	56
Trudno powiedzieć	19	19
♦ osób i przedsiębiorstw zatrudniających tych obcokrajowców		
Korzystna	72	77
Niekorzystna	11	9
Trudno powiedzieć	17	14

* W badaniu z września 2006 zadaliśmy zbliżone pytanie, wtedy jednak pytaliśmy o *obcokrajowców spoza Unii Europejskiej*, wyniki więc nie są w pełni porównywalne

Stosunkowo niewielka grupa badanych (17%) uważa napływ obywateli Białorusi, Rosji i Ukrainy do pracy w Polsce za zjawisko korzystne dla siebie osobiście, niemal dwukrotnie więcej osób (32%) ocenia je jako niekorzystne. Co drugi respondent nie ma zdania na ten temat. W grupach zawodowych korzyści najczęściej dostrzegają członkowie kadry kierowniczej i inteligencji, natomiast zagrożenia – robotnicy niewykwalifikowani i bezrobotni.

Jeżeli chodzi o korzyści z tego tytułu dla gospodarki kraju, to dostrzega je większość respondentów (55%), a jedna czwarta (25%) dopatruje się zagrożeń. Im badani są lepiej wykształceni, tym częściej są przekonani o korzyściach gospodarczych.

Co czwarty respondent (25%) jest zdania, że na napływie pracowników ze wschodu zyska ogół zatrudnionych, natomiast większość (56%) obawia się, że pracujący Polacy mogą na tym stracić. Obawy są szczególnie nasilone wśród osób żyjących w złych warunkach materialnych.

Zdecydowana większość respondentów (77%) uważa, że osoby i przedsiębiorstwa zatrudniające tych obcokrajowców odnoszą z tego tytułu korzyści.

Badani znający Białorusina, Rosjanina lub Ukraińca mieszkającego w Polsce nieco częściej niż pozostali są przekonani o użyteczności pracy przybyszów ze wschodu dla polskiej gospodarki, częściej też twierdzą, że odnoszą korzyści osobiste. Jeżeli chodzi o korzyści dla ogółu pracujących, ich opinie niewiele różnią się od zdania pozostałych.

Tabela 7

Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli Białorusi, Rosji i Ukrainy w Polsce jest korzystna czy niekorzystna dla:	Odpowiedzi osób	
	znających Białorusina, Rosjanina lub Ukraińca mieszkającego w Polsce	nieznających cudzoziemca mieszkającego w Polsce
	w procentach	
♦ Pana(i) osobiście		
Korzystna	33	13
Niekorzystna	30	33
Trudno powiedzieć	37	54
♦ polskiej gospodarki		
Korzystna	63	51
Niekorzystna	27	24
Trudno powiedzieć	10	25
♦ ogółu pracujących		
Korzystna	29	22
Niekorzystna	60	56
Trudno powiedzieć	11	22
♦ osób i przedsiębiorstw zatrudniających tych obcokrajowców		
Korzystna	83	74
Niekorzystna	10	10
Trudno powiedzieć	7	16

Tylko nieliczni mają wątpliwości co do celowości zatrudniania pracowników z krajów ościennych w przypadku braku wykwalifikowanych pracowników. Trzy czwarte ankietowanych (74%) jest zdania, że obywatelom Białorusi, Ukrainy i Rosji powinno się ułatwić podejmowanie w Polsce pracy, jeżeli nie ma Polaków chcących się zatrudnić na danym stanowisku; tylko 18% badanych nie zgadza się na takie wyjście z sytuacji.

RYS. 5. **JAK PAN(I) SĄDZI, CZY POWINNO SIĘ UŁATWIĆ OBYWATELOM BIAŁORUSI, UKRAINY I ROSJI PODEJMOWANIE W POLSCE PRACY, JEŻELI NIE MA POLAKÓW CHĘTNYCH DO PRACY NA DANYM STANOWISKU, CZY TEŻ NIE?**

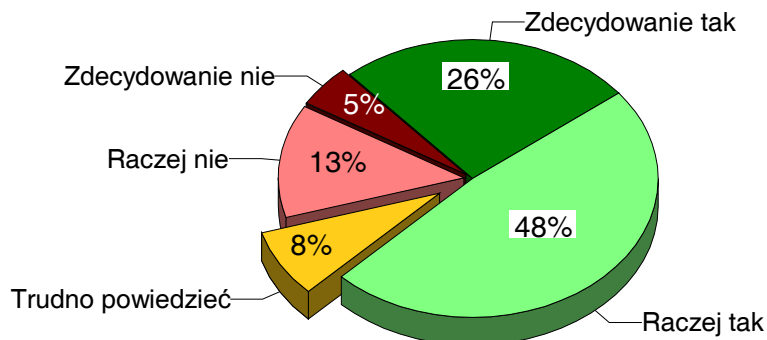
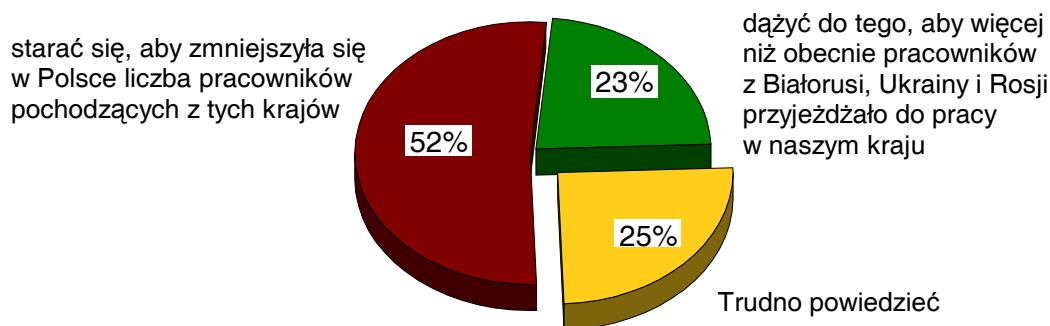

Tabela 8

Jak Pan(i) sądzi, czy powinno się ułatwić obywatelom Białorusi, Ukrainy i Rosji podejmowanie w Polsce pracy, jeżeli nie ma Polaków chętnych do pracy na danym stanowisku, czy też nie?	Odpowiedzi osób	
	znających Białorusina, Rosjanina lub Ukraińca mieszkającego w Polsce	nieznających cudzoziemca mieszkającego w Polsce
	w procentach	
Tak	82	71
Nie	16	19
Trudno powiedzieć	2	10

Polacy najczęściej uważają (52% wskazań), że polski rząd powinien się starać o zmniejszenie w Polsce liczby pracowników pochodzących z Białorusi, Rosji i Ukrainy. Grupa znacznie mniej liczna (23%) jest zdania, że powinien dążyć do tego, aby więcej niż obecnie obywatele tych krajów przyjeżdżało do nas pracować. Te wyniki stoją w (pozornej) sprzeczności z opiniami na temat dopuszczalności obecności obcokrajowców na rynku pracy. W pewnym stopniu powodem rozbieżności mogą być różnice w brzmieniu pytań, prowadzące do przyjęcia innego punktu widzenia. Polacy inaczej patrzą na obecność obcokrajowców z perspektywy gospodarki (wtedy ją akceptują), a inaczej z perspektywy ogólnej (wtedy opinie są ambiwalentne).

RYS. 6. CZY, PANA(I) ZDANIEM, RZĄD POWINIEN:

Badani, którzy znają kogoś zatrudniającego cudzoziemca, znacznie częściej niż pozostali popierają otwartą politykę wobec tej kategorii pracowników. Osoby zatrudnione w zakładach, w których można zauważyć deficyt wykwalifikowanej siły roboczej, znacznie częściej niż inni uważają, że rząd powinien dążyć do zwiększenia liczby pracowników ze wschodu.

Tabela 9

Czy, Pana(i) zdaniem, rząd powinien:	Odpowiedzi	
	pracujących w zakładach cierpiących na brak wykwalifikowanych pracowników	pozostałych
	w procentach	
– dążyć do tego, aby więcej niż obecnie pracowników z Białorusi, Ukrainy i Rosji przyjeżdżało do pracy w naszym kraju	39	21
czy też		
– starać się, aby zmniejszyła się w Polsce liczba pracowników pochodzących z tych krajów	43	53
Trudno powiedzieć	18	26

Tabela 10

Czy, Pana(i) zdaniem, rząd powinien:	Odpowiedzi	
	badanych znających osobę zatrudniającą obcokrajowca	pozostałych
	w procentach	
– dążyć do tego, aby więcej niż obecnie pracowników z Białorusi, Ukrainy i Rosji przyjeżdżało do pracy w naszym kraju	44	20
czy też		
– starać się, aby zmniejszyła się w Polsce liczba pracowników pochodzących z tych krajów	44	53
Trudno powiedzieć	13	26

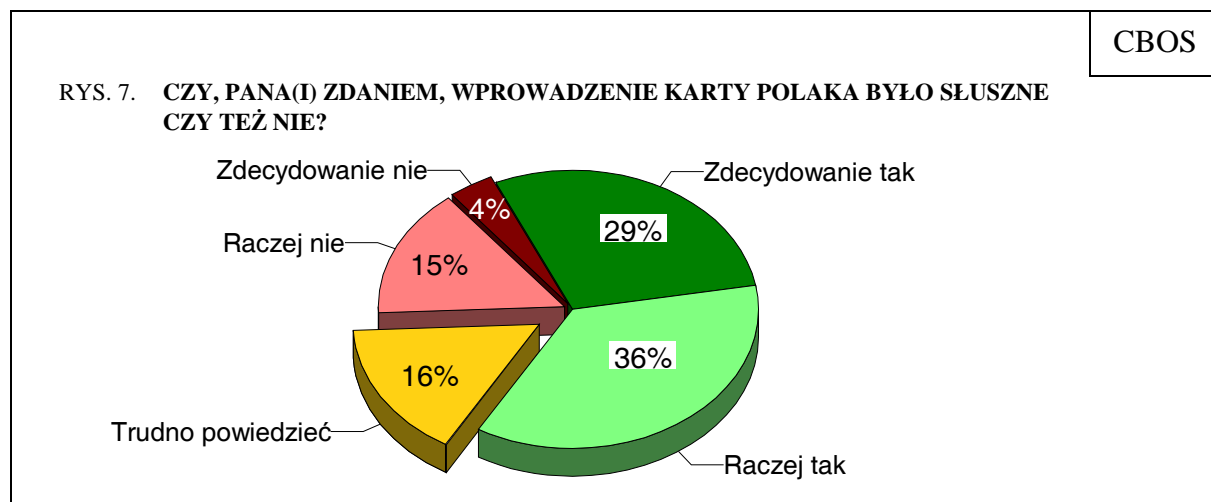
Polacy znający Białorusina, Rosjanina lub Ukraińca mieszkającego w Polsce częściej akceptują ich obecność niż nieznający cudzoziemców. Warto jednak zauważyć, że także wśród osób deklarujących takie znajomości przeważa przekonanie o potrzebie ograniczenia liczebności przybyszów ze wschodu.

Tabela 11

Czy, Pana(i) zdaniem, rząd powinien:	Odpowiedzi osób	
	znających Białorusina, Rosjanina lub Ukraińca mieszkającego w Polsce	nieznających cudzoziemca mieszkającego w Polsce
	w procentach	
– dążyć do tego, aby więcej niż obecnie pracowników z Białorusi, Ukrainy i Rosji przyjeżdżało do pracy w naszym kraju	36	19
czy też		
– starać się, aby zmniejszyła się w Polsce liczba pracowników pochodzących z tych krajów	44	54
Trudno powiedzieć	20	27

KARTA POLAKA

Od niedawna obywatele państw byłego ZSRR pochodzenia polskiego mogą się ubiegać o Kartę Polaka. Osoby, które otrzymają taki dokument, mogą m.in. prowadzić działalność gospodarczą na zasadach takich jak Polacy, zwolnieni są z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę, mają zniżki na przejazd koleją i inne przywileje niedostępne dla pozostałych obcokrajowców. Aby otrzymać Kartę Polaka, muszą oni udokumentować związki z polską kulturą i wykazać się znajomością języka polskiego. Zdecydowana większość ankietowanych (65%) sądzi, że wprowadzenie Karty Polaka było słuszne. Przeciwnego zdania jest 19% respondentów. Im badani są lepiej wykształceni, tym częściej popierają ten pomysł.

W ciągu ostatniego półtora roku wyraźnie zwiększyła się akceptacja obcokrajowców na krajowym rynku pracy. Obecnie dominująca grupa Polaków popiera wykonywanie przez nich wszystkich zawodów. Prawdopodobnie główną przyczyną tej zmiany są braki kadrowe w niektórych branżach, zwłaszcza w transporcie i budownictwie. Akceptacja rośnie też zapewne za sprawą emigracji – bezpośredniego lub przekazanego przez innych doświadczenia kontaktu z ludźmi innych kultur. Zwiększenie otwartości na innych możliwe jest także jako pośredni efekt emigracji: wielu Polaków wyjeżdża do pracy za granicą i oczekują tam akceptacji, a więc – aby zachować konsekwencję – wyrażają ją sami wobec przybyszów z zagranicy.

Akceptacja jest jednak warunkowa i ograniczona. Badani są przychylni obcokrajowcom podejmującym pracę, której nie chcą wykonywać Polacy. Jednocześnie jednak wyrażają przekonanie, że rząd powinien starać się ograniczać ich liczebność. W społeczeństwie dominuje przeświadczenie o użyteczności obcokrajowców dla gospodarki, lecz dla pracowników – niekoniecznie. Ograniczona otwartość na przybyszów ze wschodu wiąże się też z uprzedzeniami: wyniki innego naszego badania⁴ pokazują, że w stosunku do Białorusinów, Rosjan i Ukraińców niechęć systematycznie maleje, ale wciąż przeważa nad sympatią.

Opracował
Michał WENZEL

---

⁴ Zob. komunikat CBOS „Sympatia i niechęć do innych narodów”, wrzesień 2007.